

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Prevod govora predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na spremljevalnem dogodku na visoki ravni
o pomenu pravice do čistega okolja Pravica do zdravega okolja – kaj sledi?
v okviru 28. konference OZN o podnebnih spremembah (COP28)**

Dubaj, Združeni arabski emirati, 1. december 2023

Velja govorjena beseda.

Spoštovana izvršna direktorica, ekselence, kolegice in kolegi.

Pri svojem delu se že desetletja posvečam človekovim pravicam. Ko sem pred skoraj letom dni prevzela položaj predsednice Slovenije, sem podnebne spremembe in človekove pravice trdno uvrstila med svoje najpomembnejše tematske prednostne naloge. Teh dveh področij ne bi smeli obravnavati ločeno, kot se pogosto dogaja, saj sta neločljivo povezani, celo z eksistenčnega vidika.

Letošnji prvi pregled globalnega stanja na konferenci pogodbenic sovпада s 75. obletnico Splošne deklaracije človekovih pravic.

Petinsedemdeset let po sprejetju Splošne deklaracije nastaja nov sklop človekovih pravic – pravice naslednjih generacij in za naslednje generacije. Med novonastalimi človekovimi pravicami so pravica do čistega in zdravega okolja, pravica do vode, pravica do čistega zraka in pravica do hrane.

Splošna deklaracija je mejnik v zgodovini človekovih pravic. Navdihuje nas, da si še naprej prizadevamo, da bi vsem ljudem zagotovili *svobodo, enakost in dostojanstvo*.

75 let pozneje smo se znašli v svetovni podnebni krizi, ki jo je povzročil človek. To krizo lahko odpravimo samo mi, moški in ženske sveta. Ena od ključnih, pravzaprav najbolj bistvena sestavina, da bi stvari lahko popravili, je podnebna pravičnost, ki je nujna. Zato si upam trditi, da lahko človekove pravice enačimo s podnebno pravičnostjo.

Za podnebno pravičnost je potrebno veliko več kot financiranje podnebnih ukrepov. Ne pravim, da financiranje podnebnih ukrepov ni zelo pomembno, saj je eden od ključnih elementov v boju proti podnebnim spremembam. Pravim le, da gre pri podnebni pravičnosti *tudi* za medgeneracijsko pravičnost in da je naša odgovornost

zaščititi prihodnje generacije – ne le pred neposredno škodo, ampak tudi pred predvidljivimi kršitvami njihovih pravic v prihodnosti zaradi škodljivih ukrepov ali neukrepanja danes.

Pomisliti moramo, kako lahko danes, sredi te zapletene podnebne krize, izpolnimo težnje iz Deklaracije: *svoboda, enakost in dostojanstvo*. Kajti kako lahko oseba uživa katerokoli od teh temeljnih svoboščin, če je izgubila dom zaradi poplav, požara ali orkana? Kako lahko podnebni begunci uživajo svobodo, enakost in dostojanstvo? Kako lahko oseba uživa svojo pravico do zdravja, če umira za rakom, ker živi v okolju, polnem azbesta? Kako vojne za vodo in naravne vire ogrožajo pravico otrok do izobraževanja?

To so vprašanja dneva, gospe in gospodje, na katera potrebujemo času primerne in učinkovite odgovore, pri čemer nas odločno usmerjajo trajne in univerzalne vrednote iz Splošne deklaracije.

Z veseljem ugotavljam, da je bila zadnja konferenca pogodbenic uspešna pri *priznavanju* pravice do čistega in zdravega okolja. Slovenija je neizmerno hvaležna vsem partnerjem, ki so sodelovali pri več kot desetletju prizadevanj za razglasitev te pravice.

Vendar to ni dovolj. Bistveno je *uveljavljanje* te pravice.

Kajti pri *blažitvi* podnebnih sprememb gre za človekove pravice.
Pri *prilagajanju* na podnebne spremembe gre za človekove pravice.
Enako velja za podnebno *pravičnost*.

Nismo odgovorni le za varovanje, temveč nosimo veliko odgovornost tudi za *opolnomočenje*. Izobraževanje ima ključno vlogo pri pripravi otrok na ukrepanje, zagovorništvo in zaščito pred okoljsko škodo. Ena od težav, s katerimi se srečujemo v Sloveniji, je pomanjkanje usposobljenih človeških virov za delo na področju podnebja. Poleg tega bo za vsa delovna mesta v prihodnosti potrebna določena raven znanja in spretnosti, povezanih s podnebjem.

Zato vas z veseljem obveščam, da so pristojne institucije v Sloveniji pred kratkim končale pripravo dveletnega projekta za vključitev trajnostnega razvoja in podnebne ozaveščenosti v formalne šolske učne načrte. Ta nacionalni dokument na področju izobraževanja za trajnostni razvoj in podnebje je bil pravkar dokončan in vsebuje smernice za vse ravni: od vrtcev do izobraževanja odraslih. Namenjen je tudi »branju narave« – pri tem se učenci poglobijo v svoje lokalno naravno okolje in učijo »brati« to okolje. Medtem sem predstavila lastne smernice o tem, kako lahko šole prispevajo k boju proti podnebnim spremembam.

Dame in gospodje,

zahvaljujem se Programu Združenih narodov za okolje in Uradu visokega komisarja za človekove pravice, posebnemu poročevalcu ter vsem našim odličnim partnerjem za soustvarjanje tega današnjega dogodka.

Na koncu se želim posebej zahvaliti vsem otrokom in mladostnikom, ki so povzdignili glas in zahtevajo svojo pravico do zdravega okolja. Zahvaljujem se tudi vsem podnebnim aktivistom, ki si neutrudno prizadevajo za podnebno pravičnost, pri čemer je pogosto ogrožena njihova lastna varnost. Kot dolgoletna zagovornica človekovih pravic se vam iz srca zahvaljujem.

Hvala.